

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITON (ETL) LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ KYBERTURVALLISUUSDIREKTIIVIN (NIS2-DIREKTIIVI) TÄYTÄNTÖÖNPANEMISEKSI - KYBERTURVALLISUUSLAKI

Elintarviketeollisuusliiton keskeiset huomiot:

ETL näkee direktiivin tärkeäksi välineeksi kansallisen ja jäsenvaltioiden kyberturvallisuuden sekä laajemmin varautumisen ja resilienssin kehittämisessä.

ETL katsoo, että tulisi varmistaa, että NIS2-valvonnan piiriin kuuluvien toimijoilla on riittävät perusteet sekä mahdollisuus tunnistaa raportointi- ja riskienhallintavelvoitteensa. Direktiivistä tulisi laatia ja vahvistaa erillinen, riittävän tarkka ohjeistus niin viranomaisvastuullisille, kuin myös sen velvoitteiden piiriin kuuluville toimijoille. Ajantasaisen viestinnän rooli on oleellista.

On tärkeää, että *toimijoiden* jo nyt tekemä hyvä työ riskienhallinnassa ja sen dokumentoinnissa voidaan hyödyntää myös NIS2-velvoitteiden todentamisessa. Näin estetään päällekkäisten ja turhan työn tuomat rasitteet

ETL pitää kannatettavana, että mahdollisen seuraamusmaksun langettaminen edellyttää tahallista tai törkeän huolimattonta laiminlyöntiä. ETL pitää myös kannatettavana, että toimijalle annetaan myös mahdollisuus muuttaa toimintaansa, mikäli valvoja näkee siinä puutteita. ETL pitää seuraamusmaksujen enimmäismääriä korkeina, suhteutettuna siihen, että kyberturvallisuus on jo tälläkin hetkellä toimijoiden omissa käsissä ja intresseissä, joten korkean maksun langettamisessa ei nähdä etua.

1. Yleiset huomiot NIS2-direktiivin tavoitteista ja tarkoituksesta

Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL) kiittää mahdollisuudesta lausua NIS2-direktiiviin liittyvään esitykseen. Direktiivi nähdään tärkeäksi välineeksi kansallisen ja jäsenvaltioiden kyberturvallisuuden sekä laajemmin varautumisen ja resilienssin kehittämisessä.

Direktiivin kansallinen valmistelu on edennyt ripeästi ja sen yhteydessä on kuultu sidosryhmiä. Kuulemismahdollisuuksista huolimatta on tärkeää varmistaa, että NIS2-direktiivin velvoitteiden piiriin kuuluvat toimijat tunnistetaan ja tavoitetaan vastuuviranomaisten toimenpitein, samalla kansallinen merkittävyys arvioiden.

Tulisi myös varmistaa, että NIS2-valvonnan piiriin kuuluvien, 3 artiklassa määriteltävillä, keskeisillä ja tärkeillä toimijoilla on riittävät perusteet sekä mahdollisuus tunnistaa raportointi- ja riskienhallintavelvoitteensa. Direktiivistä tulisi laatia ja vahvistaa erillinen, riittävän tarkka ohjeistus niin viranomaisvastuullisille, kuin myös sen velvoitteiden piiriin kuuluville toimijoille. Ajantasaisen viestinnän rooli on oleellista.

2. Soveltamisalaa koskevat huomiot

Henkilömäärä ja liikevaihtorajaus tuo NIS2-direktiivin velvoitteiden piiriin merkittävän määrän elintarvikealan yrityksiä, joiden toiminnalla ei ole esimerkiksi kansallisen ruoantuotannon, turvallisuuden ja huoltovarmuuden osalta merkitystä. Koska elintarvikealaa säädellään jo laajasti, olisi tärkeää, että lisäsääntely huomioi kokonaiskuormitusta ja tarkoituksenmukaisuutta.

ETL pitää kannatettavana, että vaikka lain velvoitteiden noudattamisesta aiheutuu *toimijoille* velvoitteita ja kustannuksia, kohdellaan elintarvikealan toimijoita kuitenkin johdonmukaisesti *tärkeinä toimijoina*, sen sijaan että yhtä alaa käsiteltäisiin vuoroin tärkeänä ja vuoroin *merkittävänä toimijana*.

Tästä asetelmasta huolimatta CER-direktiivin kriittisten toimijoiden määritelmä saattaa muuttaa velvoitteita joidenkin elintarvikeyritysten osalta, mikäli heidät nähdään kriittisiksi ja tämän myötä myös kyberturvallisuuslain osalta *merkittäviksi toimioiksi*. Mikäli tähän päädytään, tulee kyberturvallisuuslain velvoitteiden jälkikäteen tapahtuva muuttuminen huomioda yritysten kannalta kohtuullisella tavalla.

3. Lainkäyttövaltaa ja alueellisuutta koskevat huomiot 6 §

Lainkäyttövaltaa ja alueellisuutta koskevassa kohdassa esitetään, että jos merkittävällä poikkeamalla on vaikutuksia muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin tai muihin toimialoihin, valvovan viranomaisen on tiedotettava siitä 18 §:ssä tarkoitetulle keskitetylle yhteyspisteelle ja toimitettava sitä koskevat ilmoitukset, raportit ja muut tiedot yhteyspisteelle. ETL katsoo, että asianmukaiset ilmoitukset ovat tarpeenmukaisia, mutta niitä laatiessa ja viranomaisverkoston niitä huomioidessa tulee toimenpiteet kohdistaa vain vakaviin uhkiin. Esimerkiksi epäselväksi jää, mikäli vientiä harjoittavan toimijan, tässä tapauksessa elintarvikealan yrityksen, järjestelmissä havaitaan poikkeama, niin onko valvovalla viranomaisella ankaran tulkinnan mukaan velvollisuus ilmoittaa asiasta ulkomailla olevan asiakkaan valvovalle viranomaiselle?

4. Riskienhallintaa ja poikkeamista ilmoittamista koskevat huomiot

Lähtökohtaisesti *toimijat* tekevät jo riskienhallintaa ja kyberturvallisuutta ajavia toimenpiteitä. ETL katsoo, että riskienhallintavelvoitteen täytyminen pitää pystyä todentamaan mahdollisimman yksiselitteisellä, helposti toteutettavalla ja muiden alojen kanssa yhtenäisellä tavalla. On tärkeää, että *toimijoiden* jo nyt tekemä hyvä työ riskienhallinnassa ja sen dokumentoinnissa voidaan hyödyntää myös NIS2-velvoitteiden todentamisessa. Näin estetään päällekkäisten ja turhan työn tuomat rasitteet

Poikkeamista ilmoittamisen menetelmä ja ilmoituskanava on oltava toimijan näkökulmasta niin selkeä ja helppokäyttöinen, jotta sen käyttö ei muodostu ylimääräiseksi rasitteeksi ja hidasteeksi. Vastaavasti poikkeamasta ilmoittamisen kynnys täytyy olla

toimijoilla tiedossa, jotta ei jää epäselväksi mistä pitää ja mistä ei tarvitse ilmoittaa. Ei myöskään ole *valvojan*, saati oikeaa tukea tarvitsevien *toimijoiden* edun mukaista, että kynnyks on liian matalalla.

Poikkeamasta ilmoittaminen 24 tunnin sisään, ja jatkoilmoituksen tekeminen 72 tunnin sisään tulee tuomaan *toimijoille* lisärasitteita, tapahtuman esiintyessä viikonloppuna tai lomakauden aikana. Vastaavaa numeerista aikamäärettä ei kuitenkaan ole asetettu *valvojalle*, jonka kuuluu myös tarvittaessa tukea toimijaa poikkeaman hallinnassa. Mikäli poikkeaman hallinta jäisi joka tapauksessa toimijan ja hänen kumppaniensa työksi, jää epäselväksi minkälaista välitöntä hyötyä ilmoittamisesta on *toimijalle*.

Monet *toimijat* ovat ulkoistaneet mm. kyberturvallisuuteen, järjestelmien ylläpitoon ja verkkoliikenteeseen liittyviä toimintojaan. Vastaavasti poikkeamasta ilmoittaminen toimijan puolesta, tulisi sallia ulkoiselle palveluntarjoajalle, mikäli *toimija* sitä erikseen pyytää.

Poikkeamasta ilmoittaminen muulle kuin viranomaiselle voi auttaa koko arvoketjun varautumista ja sopeutumista poikkeamaan. On kuitenkin huomioitava, että arvoketjun eri yrityksillä, on hyvin erilainen asema ja riippuvuussuhde ketjussa, ja mahdolliset ylireagoinnit esimerkiksi asiakaskunnassa voivat aiheuttaa ongelmia, joita ei olisi syntynyt ilman ilmoitusta. Näin ollen koko ketjussa, ja sen valvonnassa, on korostettava luottamusta ja sujuvuutta, jotta ilmoitusvelvollisuuden hyödyt säilyvät.

Mikäli valvova viranomainen kohdistaa Kyberturvallisuuslaissa esitettyä turvallisuusauditointivelvollisuutta toimijaan, tulee auditointimenetelmä ja riskienhallintamenetelmä sopia yhteistyössä toimijan kanssa, jotta se vastaa parhaalla tavalla toimijan hyödyntämiä käytänteitä ja standardeja.

Johdon rajaamista koskevassa osiossa lakiluonnoksessa esitetään, että valvova viranomainen voi kieltää määrääjäksi henkilöä toimimasta keskeisen toimijan hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä, hallintoneuvoston jäsenenä tai varajäsenenä, toimitusjohtajana tai muussa siihen rinnastettavassa asemassa, jos tämä on toistuvasti ja vakavasti rikkonut 10 §:ssä säädettyjä velvollisuuksia. Mikäli tämä osio koskee ainoastaan *keskeisiä toimijoita* ja rajaa pois *tärkeät toimijat*, tulisi se ilmaista selkeämmin. Vastaavasti, mikäli osio ei koske tai koske seuraamusmaksun osalta rajattuja julkisia toimijoita, tulisi se myös kirjata lakiin selkeästi.

5. Seuraamusmaksua koskevat huomiot

ETL pitää kannatettavana, että mahdollisen seuraamusmaksun langettaminen edellyttää tahallista tai törkeän huolimattontaa laiminlyöntiä. ETL pitää myös kannatettavana, että toimijalle annetaan myös mahdollisuus muuttaa toimintaansa, mikäli valvoja näkee siinä puutteita. ETL pitää seuraamusmaksujen enimmäismääriä korkeina, suhteutettuna siihen, että kyberturvallisuus on jo tälläkin hetkellä toimijoiden omissa käsissä ja intresseissä, joten korkean maksun langettamisessa ei nähdä etua.

ETL pitää ongelmallisena, että lain tavoitteiden osalta kyberturvallisuus nähdään koko yhteiskuntaa koskettavana asiana, mutta seuraamusmaksun yhteydessä yksityisen sektorin ja julkisen sektorin toimijoita kohdellaan eri tavalla. Lakiesityksen mukaan seuraamusmaksua ei voi määrätä valtion viranomaisille, valtion liikelaitoksille, hyvinvointialueille eikä -yhtymille, kunnallisille viranomaisille, itsenäisille julkisoikeudellisille laitoksille, eduskunnan virastoille, tasavallan presidentin kanslialle eikä Suomen evankelisluterilaiselle kirkolle ja Suomen ortodoksiselle kirkolle eikä niiden seurakunnille, seurakuntayhtymille ja muille elimille.

6. Muita säännöksiä koskevat huomiot

Laajamittaisten kyberturvallisuuspoikkeamien ja -kriisien hallintasuunnitelmaa koskevassa osiossa kuvataan viranomaisten välistä tietojen jakamista ja yhteistyötä sekä kansalaisten varautumista. Osiossa mainitaan myös yksityisen ja viranomaisten välinen yhteistyö infrastruktuurista. Osioista ei käy ilmi, voidaanko näillä keinoilla tukea yksityisiä *toimijoita* laajamittaisen häiriön aikana ja varautua sellaiseen.

Kunnioittavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO RY

Mikko Käkelä
toimitusjohtaja

Lisätietoja: Yhteiskuntasuhdejohtaja Jukka Ihanus, jukka.ihanus@etl.fi, p. 050 463 9929
Valmiuspäällikkö Eero Alaluusua, eero.alaluusua@etl.fi, p. 050 326 7888